

§§ 16-18

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουν οι μαθητές την προσπάθεια του Δημοσθένη να πείσει τους Αθηναίους για τις πραγματικές προθέσεις των Λακεδαιμονίων.
- Να αξιολογήσουν τις προτάσεις των Λακεδαιμονίων για την επαναφορά της προϋπάρχουσας κατάστασης (status quo ante).
- Να εννοήσουν πώς συσχετίζονται κατά τον ρήτορα οι υποθέσεις Ωρωπού και Μεσσήνης.
- Να παρατηρήσουν τον ήπιο και διπλωματικό τρόπο έκφρασης του Δημοσθένη.

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

1.1. Ερωτήσεις ανοικτού τύπου (ανάπτυξης και σύντομης απάντησης)

1. Ποιες προτάσεις κάνουν οι Λακεδαιμόνιοι προς τους Αθηναίους και με ποια επιχειρήματα τις αντικρούει ο Δημοσθένης;
2. Πώς χαρακτηρίζει τους Λακεδαιμονίους ο Δημοσθένης και γιατί;
3. Τι αντιπροτείνει ο Δημοσθένης στην πρόταση των Λακεδαιμονίων για την ανάκτηση του Ωρωπού;
4. Ποιος είναι ο φανερός και ποιος ο απώτερος στόχος των Λακεδαιμονίων με τις συγκεκριμένες προτάσεις που έθεσαν υπόψη των Αθηναίων;
5. Κατά τον Δημοσθένη, ποιο ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει το συναίσθημα της ευγνωμοσύνης κάποιων Πελοποννησίων απέναντι στους Λακεδαιμονίους, αν γίνονταν δεκτές οι προτάσεις των τελευταίων εκ μέρους των Αθηναίων;
6. Τι θεωρεί ο ρήτορας σοβαρότερο ζήτημα σε σύγκριση με την ανάκτηση του Ωρωπού από τους Αθηναίους; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με βάση τα επιχειρήματα του ρήτορα στο κείμενο.
7. *ἀλλ' ἐάσω τό γ' ἐπελθὸν εἰπεῖν μοι*: Τι υπονοεί με τη φράση αυτή ο Δημοσθένης;

8. *προέσθαι, καθυφείναι*: Ποιες απόψεις διατυπώνει ο Δημοσθένης στις φράσεις στις οποίες χρησιμοποιούνται οι λέξεις αυτές;
9. *οὐ γὰρ ἡγοῦμαι περὶ τούτου μόνον ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους*: Τι εννοεί στο χωρίο αυτό ο Δημοσθένης;
10. Ποια ἔμμεση προειδοποίηση απευθύνει προς τους Αθηναίους ο Δημοσθένης σχετικά με τις προθέσεις των Λακεδαιμονίων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
11. Σε ποιο σημείο του κειμένου επικαλείται τα δίκαια ο Δημοσθένης και το γεγονός αυτό τι αξία προσδίδει στα επιχειρήματά του²⁷;
12. Σε ποια περίπτωση θα ήταν δυνατόν ο Δημοσθένης να δεχτεί να εγκαταλείψουν οι Αθηναίοι το ενδιαφέρον τους για την ανάκτηση του Ωρωπού και γιατί; (Να απαντήσετε με βάση τα στοιχεία που υπάρχουν στο κείμενο).
13. *ὁπὲρ γὰρ ἂν φιλόανθρωποι εἶεν*: Σε ποιους αναφέρεται ο Δημοσθένης και γιατί χρησιμοποιεί το ὕφος αυτό;
14. Ποια είναι τα κυριότερα επιχειρήματα του Δημοσθένη στις §§ 16-18;
15. Να χαρακτηρίσετε το ὕφος του Δημοσθένη στις §§ 16-18.

1.2. Συνδυασμός ερωτήσεων σύντομης απάντησης και ελεύθερης ανάπτυξης

1. Κατά τη γνώμη σας, ποιο ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει η ανταπόδοση της ευγνωμοσύνης κάποιων Πελοποννησιακών πόλεων στην προώθηση των συμφερόντων της Σπάρτης; Να απαντήσετε αφού λάβετε υπόψη τα λεγόμενα του Δημοσθένη στο κείμενο.
2. *δεινῶν*: Νομίζετε ότι η χρήση της λέξης από τον Δημοσθένη συνιστά αρκετά δυσμενή ή ήπιο χαρακτηρισμό για τους Λακεδαιμονίους; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.
3. Κατά τη γνώμη σας, υποκρύπτει σκοπιμότητα η επίκληση εκ μέρους της Σπάρτης της επαναφοράς του status quo (= διατήρηση των κερκτημένων ή παγίωση μιας διαμορφωμένης πραγματικότητας) ή η Σπάρτη κινείται από αγνά ελατήρια; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

²⁷ Βλ. Παράρτημα, Κείμενο 8.

4. Κατά τον Δημοσθένη, μπορεί η Αθήνα να ανακτήσει τον Ωρωπό ανεξάρτητα από τη στάση της Σπάρτης στο θέμα; Να απαντήσετε αφού εντοπίσετε σχετικά σημεία του κειμένου.
5. Για ποιο ρόλο της Αθήνας ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις ενδιαφέρεται ο Δημοσθένης και πώς τον κρίνετε γι' αυτό;

1.3. Ασκήσεις αντικειμενικού τύπου

Να σημειώσετε X στο αντίστοιχο τετράγωνο αν το περιεχόμενο καθεμιάς από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστό ή εσφαλμένο:

Ο Δημοσθένης απευθυνόμενος προς τους Αθηναίους διατυπώνει τις εξής απόψεις:

	Σωστό	Λάθος
α) Η Σπάρτη είναι σύμφωνη με τις διεκδικήσεις των Ηλείων, Φλειασίων και κάποιων Αρκαδών για ορισμένες περιοχές της Πελοποννήσου.	☐	☐
β) Οι Λακεδαιμόνιοι κινούνται τώρα από αγνά ελατήρια.	☐	☐
γ) Η Σπάρτη έχει απώτερο στόχο την ανάκτηση της Μεσσήνης.	☐	☐
δ) Οι Λακεδαιμόνιοι συσχετίζουν τις υποθέσεις κάποιων Πελοποννησιακών πόλεων με το ζήτημα του Ωρωπού.	☐	☐
ε) Οι Αθηναίοι πρέπει να διατηρήσουν οπωσδήποτε τον Ωρωπό.	☐	☐
στ) Οι Αθηναίοι δεν πρέπει να έχουν αντίρρηση στο να καταλάβουν οι Λακεδαιμόνιοι τη Μεσσήνη και να επηρεάζουν όλη την Πελοπόννησο.	☐	☐
η) Η ανάκτηση του Ωρωπού από τους Αθηναίους μπορεί να γίνει μόνο με τη σύμφωνη γνώμη των Λακεδαιμονίων.	☐	☐

1.4. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ελεύθερης ανάπτυξης

A. Να βάλετε σε κύκλο το γράμμα της ορθής απάντησης.

Ο Δημοσθένης αναφέρεται στο ζήτημα του Ωρωπού επειδή:

- α) οι Λακεδαιμόνιοι θέλουν να καταλάβουν τον Ωρωπό.
- β) οι Θηβαίοι είναι πρόθυμοι να παραδώσουν τον Ωρωπό στους Αθηναίους.
- γ) οι Λακεδαιμόνιοι συνδέουν την υπόθεση του Ωρωπού με κάποια ζητήματα που αφορούν την Πελοπόννησο.
- δ) κατά το ρήτορα δεν ενδιαφέρει καθόλου τους Αθηναίους η ανακατάληψη του Ωρωπού.

B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ορθής απάντησης.

2. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε στο κείμενο λέξεις που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες: επιδείνωση, αποκομιδή, όψιμος, σφετερίζομαι, εισιτήριο, εθελοντής, απραξία, άφηση, εκδηλωτικός, αποστροφή, καθαίρεση, προαιρετικός, σύλληψη, ψηφοφορία, πρόφαση.
2. Ποια είναι η διαφορά του πάντες από το ἅπαντες;
3. Να γράψετε τέσσερα παράγωγα ή ομόρριζα (απλά ή σύνθετα) του λαμβάνω.
4. ἡγοῦμαι: α) Ποιες είναι οι σημασίες του ρήματος; β) Να συνθέσετε το ρήμα με καθεμιά από τις προθέσεις από, εκ, παρά + εκ, προ, περί και κάθε λέξη που προκύπτει να τη μεταφράσετε στη νέα ελληνική.
5. Τρικάρανον: Να ερμηνεύσετε τη σύνθετη αυτή λέξη (τοπωνύμιο) λαμβάνοντας υπόψη το α' και β' συνθετικό της. Να συσχετίσετε τη λέξη με τη λέξη «κάρα, το» και τη χρήση της λέξης «κάρα, η» στη νέα ελληνική (π.χ. στην εκκλησιαστική κυρίως ορολογία).

6. Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους του κειμένου που είναι σύνθετοι με πρόθεση (ή συνδυασμό προθέσεων) και να τους γράψετε στον παρακάτω πίνακα με βάση το παράδειγμα που δίνεται²⁸:

<i>Ρηματικός τύπος</i>	<i>Πρόθεση</i>	<i>Ρήμα (οριστική ενεστώτα)</i>
<i>αποδιδόντες</i>	<i>από</i>	<i>δίδωμι</i>

3. Παραδείγματα εργασιών για το σπίτι

1. Να γράψετε (με τη βοήθεια του λεξικού) τέσσερις σύνθετες λέξεις με α' συνθετικό το θέμα της λέξης *δίκαια* και να σχηματίσετε μια φράση ή πρόταση για καθεμιά στην οποία θα φαίνεται η σημασία της²⁹.
2. Πιστεύετε πως βασική αρχή (ή αποκλειστικό κίνητρο) της εξωτερικής πολιτικής της Αθήνας είναι να κάνει τις άλλες ελληνικές πόλεις να πράττουν τα δίκαια; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας συγκεντρώνοντας σχετικά στοιχεία.
3. Νομίζετε ότι η αρχή της διατήρησης των κεκτημένων (status quo) μπορεί να έχει εφαρμογή για άλλες εποχές και συνθήκες; Να απαντήσετε φέρνοντας παραδείγματα από όσα διδαχθήκατε στην ιστορία ή εκθέτοντας απλώς τη γνώμη σας με συντομία.

²⁸ συστρατεύονται, καθυφείναι, συμπράττειν, καταστρέψασθαι, έπελθόν.

²⁹ Οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα στις λέξεις: δικαιοδοσία, δικαιοπραξία, δικαιολόγηση, δικαιολογητικά, δικαιούχος, δικαιοπάροχος, διακαιοκρίτης κλπ. και με τη βοήθεια του λεξικού να προσδιορίσουν τη σημασία των λέξεων.